

Ruch Biblijny i Liturgiczny

Nr 6

ROK XXVII

1974

ŚWIĘTA KONGREGACJA KULTU BOŻEGO

Prot. n. 800/73

DEKRET

Nasz Pan, Jezus Chrystus, przez misterium swojej śmierci i zmartwychwstania pojednał ludzi z Bogiem (por. Rz 5, 10). Tę posługę pojednania powierzył w osobach Apostołów Kościołowi (2 Kor 5, 18 nn) który ją spełnia niosąc ludziom dobrą nowinę o zbawieniu i udzielając im chrztu w wodzie i Duchu Świętym (por. Mk 28, 19).

Lecz z powodu ludzkiej ułomności zdarza się, że chrześcijanie „porzucają swoją pierwotną miłość” (por. Ap 2, 4), a nawet grzesząc zrywają więzy przyjaźni z Bogiem. Dlatego dla odpuszczenia grzechów popełnionych po chrzcie Chrystus Pan ustanowił specjalny sakrament pokuty (por. J 20, 21—23), który Kościół wiernie sprawował przez wieki, wprawdzie w różny sposób, lecz zachowując elementy istotne.

Drugi Sobór Watykański postanowił: „obrzędy i formuły sakramentu pokuty należy tak przejrzeć i ująć, aby jaśniej wyrażały naturę i skutek tego sakramentu”.¹

Biorąc to pod uwagę Święta Kongregacja Kultu Bożego starannie przygotowała nowe *Obrzędy Pokuty*, aby wierni lepiej rozumieli działanie sakramentu.

W tych nowych obrzędach oprócz *Obrzędu pojednania pojedynczych penitentów*, aby jasno ukazał się aspekt społeczny sakramentu, ułożono *Obrzęd pojednania wielu penitentów*, w którym indywidualna spowiedź i rozgrzeszenie zostały wplecione w liturgię słowa Bożego.

¹ KL nr 72.

Oprócz tego na pewne wypadki przygotowano *Obrzęd pojednania wielu penitentów ze spowiedzią i rozgrzeszeniem ogólnym*, zgodnie z Normami pastoralnymi w sprawie ogólnego rozgrzeszenia sakramentalnego, wydanymi przez Świętą Kongregację Doktryny Wiary w dniu 16 czerwca 1972.²

Kościół pragnie swoich wiernych nięustannie wzywać do nawrócenia i odnowy. Chcąc zaś, aby ochrzczeni, którzy po chrzcie zgrzeszyli, uznali grzechy popełnione przeciw Bogu i braciom, i mieli w sercu prawdziwą pokutę, chcąc ich również przygotować do sprawowania sakramentu pokuty, wzywa ich, aby uczestniczyli niekiedy w nabożeństwach pokutnych. Dlatego ta Święta Kongregacja ustanowiła normy kierujące odprawianiem takich nabożeństw oraz przedłożyła ich wzory, które konferencje biskupów mogą dostosować do potrzeb swoich krajów.

Obrzędy pokuty, przygotowane przez Świętą Kongregację Kultu Bożego, Papież Paweł VI swoją powagą zatwierdził i polecił ogłosić, aby zastąpiły odpowiednie tytuły Rytułu Rzymskiego dotąd obowiązującego. Obrzędy te opracowane w języku łacińskim wchodzą w życie natychmiast po ukazaniu się w druku, natomiast przekłady na języki krajowe wejdą w życie w terminie ustalonym przez konferencje biskupów po przyjęciu przekładów na języki krajowe i zatwierdzeniu ich przez Stolicę Apostolską.

Dekret obowiązuje bez względu na wszelkie przeciwne zarządzenia.

W siedzibie Świętej Kongregacji Kultu Bożego, dnia 2 grudnia 1973, w pierwszą niedzielę Adwentu.

Na specjalne polecenie Papieża

JÁN KARD. VILLOT
Sekretarz Stanu

† A. BUGNINI
Sekretarz S. K. Kultu Bożego
Arcybiskup tyt. Dioklecjany

² Por. AAS 64 (1972) ss. 510—514.

OBRZĘDY SAKRAMENTU POKUTY

WSTĘP

I. MISTERIUM POJEDNANIA W DZIEJACH ZBAWIENIA

1. Bóg Ojciec okazał swoje miłosierdzie przez Chrystusa jednając ze sobą wszystko co jest na ziemi i co jest w niebie, przywracając pokój przez Jego krew przelaną na krzyżu.¹

Syn Boży, gdy stał się człowiekiem przebywał między ludźmi, aby wyzwolić ich z niewoli grzechu² i wezwać do swojego przedziwnego światła.³ Swoje dzieło na świecie rozpoczął od głoszenia pokuty mówiąc: „Nawracajcie się i wierzcie Ewangelii” (Mk 1, 15).

To wezwanie do pokuty, które często rozbrzmiewało w ustach proroków, przygotowało serca ludzi na nadejście Królestwa Bożego przez nawoływanie Jana Chrzciciela. Przyszedł on „głosząc chrzest pokuty na odpuszczenie grzechów” (Mk 1, 4).

Jezus zaś nie tylko wzywał ludzi do pokuty, aby porzucili grzechy i z całego serca nawrócili się do Boga,⁴ lecz także przyjmując grzeszników pojednał ich z Ojcem.⁵ Uzdrawiał również chorych, aby dać dowód, że ma władzę odpuszczania grzechów.⁶ Wreszcie Sam umarł za nasze grzechy i zmartwychwstał dla naszego usprawiedliwienia.⁷ Rozpoczynając zbawczą mękę, w tę noc, w której został wydany,⁸ ustanowił Ofiarę Nowego Przymierza w swojej Krwi na odpuszczenie grzechów,⁹ a po zmartwychwstaniu Zesłał Ducha Świętego na Apostołów, aby mieli władzę odpuszczania i zatrzymywania grzechów,¹⁰ powierzył im również posłannictwo głoszenia w Jego imieniu pokuty i odpuszczania grzechów wszystkim narodom.¹¹

Piotr, któremu Chrystus powiedział: „Tobie dam klucze Królestwa niebieskiego, cokolwiek zwiążesz na ziemi, będzie związane w niebie, a cokolwiek rozwiążesz na ziemi, będzie rozwiązane w niebie” (Mt 16, 19), posłuszny poleceniu Pana, w dniu Pięćdziesiątnicy głosił odpuszczenie grzechów przez chrzest: „Nawróćcie się i niech każdy z was ochrzci się w imię Jezusa Chrystusa na odpuszczenie grzechów waszych” (Dz 2, 38).¹² Od tego dnia Kościół nigdy nie zaprzestał wzywać

¹ Por. 2 Kor 5, 18n; Kol 1, 20.

² Por. J 8, 34—36.

³ Por. 1 P 2, 9.

⁴ Por. Łk 15.

⁵ Łk 5, 20. 27—32; 7, 48.

⁶ Por. Mt 9, 2—8.

⁷ Por. Rz 4, 25.

⁸ Por. *Mszał Rzymski*, 3 Modlitwa eucharystyczna.

⁹ Por. Mt 26, 28.

¹⁰ Por. J 20, 19—23.

¹¹ Por. Łk 24, 27.

¹² Por. Dz 3, 19. 26; 17, 30.

ludzi do nawrócenia z grzechów i ukazywać zwycięstwo Chrystusa nad grzechem przez sprawowanie pokuty.

2. To zwycięstwo nad grzechem jaśniej przed wszystkim w chrzcie, przez który dawny człowiek zostaje ukrzyżowany razem z Chrystusem dla zniszczenia grzesznego ciała, po to, byśmy już więcej nie byli w niewoli grzechu, lecz zmartwychwstając z Chrystusem żyli odtąd dla Boga.¹³ Dlatego, Kościół wyznaje swoją wiarę „w jeden chrzest na odpuszczenie grzechów.”

W ofierze Mszy staje się obecna na nowo męka Chrystusa, a Kościół znowu ofiaruje Bogu za zbawienie całego świata Ciało za nas wydane oraz Krew wylaną na odpuszczenie grzechów. W Eucharystii bowiem Chrystus jest obecny jako „ofiara naszego pojednania”¹⁴ i aby Duch Święty „zjednoczył nas wszystkich”.¹⁵

Ponadto, aby Zbawiciel nasz Jezus Chrystus powierzył swoim Apostołom oraz ich następcom władzę odpuszczania grzechów, ustanowił w swoim Kościele sakrament pokuty, aby wierni, którzy po pierwszym obmyciu przez chrzest upadają w grzechy, mogli pojednać się z Bogiem przez odnowienie w łasce,¹⁶ Kościół bowiem „ma i wodę i łzy: wodę chrztu i łzy pokuty”.¹⁷

II. POJEDNANIE PENITENTÓW W ŻYCIU KOŚCIOŁA

KOŚCIÓŁ ŚWIĘTY A ZARAZEM ZAWSZE POTRZEBUJĄCY OCZYSZCZENIA

3. Chrystus „umiłował Kościół i wydał za niego samego siebie, aby go uświęcić” (Ef 5, 25—26), zjednoczył go ze sobą jak oblubienicę,¹⁸ Kościół, który jest Jego ciałem i Pełnią, napełnia Bożymi darami¹⁹ i przez niego na wszystkich rozlewa łaskę i prawdę.

Członkowie Kościoła podlegają jednak pokusom i często popadają w grzechy. „Podczas gdy Chrystus „święty, niewinny, niepokalany (Hbr 7, 26) nie znał grzechu (2 Kor 5, 21), lecz przyszedł dla przebłagania jedynie za grzechy ludu (por. Hbr 2, 17), Kościół obejmujący w swoim łonie grzeszników, święty i zarazem ciągle potrzebujący oczyszczenia, ustawicznie podejmuje pokutę i odnowę.”²⁰

¹³ Por. Rz 6, 4—10.

¹⁴ *Mszal Rzymski*, 3 Modlitwa eucharystyczna.

¹⁵ *Mszal Rzymski*, 2 Modlitwa eucharystyczna.

¹⁶ Por. Sobór Trydencki, Sesja XIV: Sakrament pokuty, r. 1: Denz. — Sch. 1668 i 1670; kan 1: Denz. — Sch. 1701.

¹⁷ Św. Ambroży, Epist 41, 12: Pl 16, 1116.

¹⁸ Por. Ap 19, 7.

¹⁹ Por. Ef 1, 22—23; KK nr 7.

²⁰ KK nr 8.

POKUTA W ŻYCIU I LITURGII KOŚCIOŁA

4. Lud Boży na liczne i różne sposoby pełni nieustanną pokutę. Uczestnicząc w cierpieniach Chrystusa przez cierpliwość,²¹ spełniając dzieła miłosierdzia i miłości,²² z dnia na dzień coraz więcej się nawracając według ewangelii Chrystusa, staje się na świecie znakiem nawrócenia do Boga. Kościół wyraża to w swoim życiu i sprawuje w swojej liturgii, gdy wierni wyznają, że są grzesznikami i proszą o przebaczenie Boga i braci, jak to się dzieje w nabożeństwach pokutnych, w głoszeniu słowa Bożego, w modlitwie i w elementach pokutnych liturgii eucharystycznej.²³

W sakramencie pokuty wierni „otrzymują od miłosierdzia Bożego przebaczenia zniewagi wyrządzonej Bogu i równocześnie jedną się z Kościołem, któremu grzesząc zadali ranę, a który przyczynia się do ich nawrócenia miłością, przykładem i modlitwą.”²⁴

POJEDNANIE Z BOGIEM I KOŚCIOŁEM

5. Ponieważ grzech jest obrazą Boga, która zrywa przyjaźń z Nim, pokuta „zmierza ostatecznie do tego, abyśmy ukochali Boga i całkowicie się Jemu powierzyli”.²⁵

Grzesznik, który za łaską litościwego Boga wchodzi na drogę pokuty, wraca do Ojca, który „pierwszy nas umiłował” (J 4, 19), do Chrystusa, który wydał samego siebie za nas²⁶ i do Ducha Świętego, który obficie został na nas wylany.²⁷

Lecz „z niezbadanej i łaskawej tajemnicy Bożego zrzędzenia ludzie są połączeni ze sobą nadprzyrodzoną więzią, dzięki której grzech jednego szkodzi także innym, podobnie jak świętość jednego przynosi dobrodziejstwa innym”.²⁸ Dlatego pokuta niesie ze sobą także pojednanie z braćmi, którym grzech zawsze szkodzi.

Często ludzie popełniając niesprawiedliwość działają wspólnie. Podobnie w pełnieniu pokuty wspomagają się wzajemnie, aby uwolnieni od grzechu przez łaskę Chrystusa, razem z wszystkimi ludźmi dobrej woli działali na świecie sprawiedliwie i w pokoju.

²¹ Por. 1P 4, 13.

²² Por. 1P 4, 8.

²³ Por. Sobór Trydencki, Sesja XIV: Sakrament pokuty, Denz. — Sch. 1638, 1740, 1743; Św. Kongregacja Obrzędów Instrukcja *Eucharisticum mysterium* z 25 maja 1967 nr 35: AAS 59 (1967) s. 560—561; *Mszal Rzymski*, Wprowadzenie ogólne nr 29, 50, 56 a. b. g.

²⁴ KK nr 11.

²⁵ Paweł VI, Konstytucja Apostolska *Paenitemini*, z 17. II. 1966: AAS 58 (1966) s. 179; por. KK nr 11.

²⁶ Por. Gal 2, 20; Ef 5, 25.

²⁷ Por. Tyt 3, 6.

²⁸ Paweł VI, Konstytucja Apostolska *Indulgentiarum doctrina* z 1. I. 1967, nr 4: AAS 59 (1967) s. 9; por. Pius XII, Encyklika *Mystici Corporis* z 29. VI. 1943: AAS 35 (1943) s. 213.

SAKRAMENT POKUTY I JEGO CZĘŚCI

6. Uczeń Chrystusa, który po grzechu, pod wpływem Ducha Świętego przystępuje do sakramentu pokuty, powinien przede wszystkim całym sercem nawrócić się do Boga. To wewnętrzne nawrócenie serca, które zawiera żal za grzechy i postanowienie nowego życia, wyraża się przez wyznanie grzechów wobec Kościoła, przez należyte zadośćuczynienie i poprawę życia. Bóg zaś udziela odpuszczenia grzechów przez Kościół, który działa przez posługę kapłanów.²⁹

a) *Żal za grzechy*

Między aktami pokutującego pierwsze miejsce zajmuje żal, czyli „ból duszy i obrzydzenie sobie popełnionego grzechu z postanowieniem nie grzeszenia na przyszłość.”³⁰ Albowiem „do Królestwa Bożego możemy przystąpić tylko przez „metanoję” — to jest przez wewnętrzną zmianę całego człowieka, dzięki której zaczyna on właściwie myśleć, sądzić i układać swoje życie, przeniknięty tą świętością i miłością Boga, które w jego Synu zostały ostatecznie objawione oraz w pełni udzielone (por. Hbr 1, 2; Kol 1, 19 et passim; Ef 1, 23).”³¹

Prawdziwość pokuty zależy od tej skruchy serca. Nawrócenie powinno dotknąć wnętrza człowieka, aby go coraz głębiej oświecać i upodabniać do Chrystusa.

b) *Spowiedź*

Do Sakramentu pokuty należy wyznanie grzechów, które pochodzi z prawdziwego poznania siebie wobec Boga i żalu za grzechy. To wewnętrzne badanie serca i zewnętrzne oskarżenie powinny się odbywać w świetle Bożego miłosierdzia. Spowiedź wymaga od penitenta woli otwarcia swojego serca słudze Bożemu, w spowiedniku zaś duchowej roztropności, dzięki której działając w imieniu Chrystusa na podstawie władzy kluczy odpuszcza lub zatrzymuje grzechy.³²

c) *Zadośćuczynienie*

Dopełnieniem prawdziwego nawrócenia jest zadośćuczynienie za winy, poprawa życia oraz naprawa szkód.³³

Rodzaj i miara zadośćuczynienia za winy powinny być dostoso-

²⁹ Por. Sobór Trydencki, Sesja XIV: Sakrament pokuty, r. 1: Denz. — Sch. 1973—1675.

³⁰ Tamże rozdz. 4: Denz. — Sch. 1676.

³¹ Paweł VI, Konstytucja Apostolska *Paenitemini* z 17 II. 1966: AAS 58 (1966) s. 179.

³² Por. Sobór Trydencki, Sesja XIV: Sakrament pokuty, r. 5: Denz. — Sch. 1679.

³³ Por. Sobór Trydencki, Sesja XIV: Sakrament pokuty, r. 8: Denz. — Sch. 1690—1692; Paweł Konstytucja Apostolska *Indulgentiarum doctrina* z. 1. I. 1967 nr 2—3: AAS 59 (1967) s. 6—8.

wane do każdego penitenta, aby każdy naprawił porządek, który naruszył i został uzdrowiony ze swojej choroby odpowiednim lekarstwem. Pokuta powinna być zatem rzeczywiście lekarstwem na grzech i odnową życia. W ten sposób penitent „zapominając o tym co jest poza nim” (Flp 3, 13) na nowo włącza się w misterium zbawienia i wyteęza siły ku temu co jest przed nim.

d) *Rozgrzeszenie*

Grzesznikowi, który ujawnia swoje nawrócenie słudze Kościoła w sakramentalnej spowiedzi, Bóg udziela swojego przebaczenia przez znak rozgrzeszenia i w ten sposób sakrament pokuty zostaje dopełniony. Zgodnie z Bożym planem, według którego ukazała się ludziom dobroć i miłość Zbawiciela, naszego Boga,³⁴ Bóg chce przez widzialne znaki udzielić nam zbawienia i powtórnie odnowić zerwane przymerze.

Przez sakrament pokuty Ojciec przyjmuje syna, który do Niego wraca, Chrystus bierze na ramiona zgubioną owcę i odnosi do owczarni, a Duch Święty na nowo uświęca swoją świątynię, albo pełniej w niej zamieszkuje. Ukazuje się to przez odnowione lub gorliwsze uczestnictwo przy stole pańskim.³⁵

KONIECZNOŚĆ I UŻYTECZNOŚĆ TEGO SAKRAMENTU

7. Podobnie jak różne i rozliczne są rany, które grzech powoduje w życiu jednostki i społeczności, tak różne są lekarstwa, które przynosi nam pokuta. Ci, którzy przez ciężki grzech odeszli od zjednoczenia w miłości Bożej, przez sakrament pokuty wracają do życia. Ci, którzy wpadają w grzechy powszednie, codziennie doświadczając swojej słabości, przez częste przyjmowanie sakramentu pokuty nabierają sił, aby dojść do pełnej wolności dzieci Bożych.

a) Aby przyjąć zbawienne działanie sakramentu pokuty, zgodnie z zarządzeniem miłosiernego Boga, wierny powinien wyznać kapłanowi wszystkie grzechy ciężkie, które sobie przypomina, po zbadaniu sumienia.³⁶

b) Częste i staranne korzystanie z tego sakramentu jest bardzo użyteczne dla zwalczania grzechów powszednich.

Nie jest to bowiem tylko powtarzanie obrzędów ani psychologiczne ćwiczenie, lecz nieustanne staranie o doskonalenie łaski chrztu, abyśmy nosząc w naszym ciele umartwienie Jezusa Chrystusa coraz więcej ukazywali w sobie życie Jezusa.³⁷

³⁴ Por. Tyt 3, 4—5.

³⁵ Por. Łk 17, 7. 10. 32.

³⁶ Por. Sobór Trydencki, Sesja XIV: Sakrament pokuty, kan. 7—8: Denz. — Sch. 1707—1708.

³⁷ Por. 2 Kor 4—10.

W spowiedziach tego rodzaju penitenci, którzy oskarżają się z grzechów powszednich, powinni się starać, aby dokładniej upodobnić się do Chrystusa i wierniej ulegać głosowi Ducha Świętego.

Aby ten zbawienny sakrament rzeczywiście wywierał wpływ na chrześcijan, konieczne jest, aby niejako zapaścił korzenie w całym ich życiu i pobudzał do gorliwszej służby Bogu i braciom.

Sprawozdanie tego sakramentu zawsze jest aktem, w którym Kościół wyznaje swoją wiarę, składa Bogu dzięki za wolność, którą nas Chrystus obdarował³⁸ i ofiaruje swoje życie jako duchową ofiarę na chwałę Boga dążąc na spotkanie z Chrystusem.

III. OBOWIĄZKI I CZYNNOŚCI PRZY POJEDNANIU PENITENTÓW

OBOWIĄZKI WSPÓLNOTY W SPRAWOWANIU POKUTY

8. Cały Kościół, jako lud kapłański, w różny sposób współdziała w dziele pojednania, które zostało mu powierzone przez Boga. Nie tylko bowiem wzywa do pokuty przez głoszenie słowa Bożego, lecz także wstawia się za grzeszników i z macierzyńską troską i staraniem pomaga penitentowi, aby uznał swoje grzechy, wyznał je i dostąpił miłosierdzia od Boga, który sam może odpuścić grzechy. Co więcej, sam Kościół staje się narzędziem nawrócenia i rozgrzeszenia penitenta przez posługę, którą Chrystus powierzył Apostołom oraz ich następcom.³⁹

SZAFARZ SAKRAMENTU POKUTY

9. a) Kościół udziela sakramentu pokuty przez biskupów i kapłanów, którzy głosząc słowo Boże wzywają wiernych do nawrócenia oraz udzielają im odpuszczenia grzechów w imieniu Chrystusa i mocą Ducha Świętego.

Wykonując tę posługę kapłani działają w łączności z biskupem i uczestniczą w jego władzy i urzędzie, on bowiem czuwa nad dyscypliną pokuty.⁴⁰

b) Kompetentnym szafarzem sakramentu pokuty jest kapłan, który ma władzę rozgrzeszania według prawa kanonicznego. Wszyscy jednak kapłani, nawet nie aprobowani do słuchania spowiedzi, ważnie i godziwie rozgrzeszają wszystkich penitentów znajdujących się w niebezpieczeństwie śmierci.

³⁸ Por. Gal 4, 31.

³⁹ Por. Mat 18, 18; J 20—23.

⁴⁰ Por. KK nr 26.

PASTERSKIE WYKONYWANIE TEJ POSŁUGI

10. a) Aby spowiednik mógł spełnić swój obowiązek poprawnie i wiernie, powinien poznać choroby dusz i stosować odpowiednie lekarstwa. Aby mądrze wykonać zadanie sędziego powinien zdobyć konieczną do tego wiedzę i roztropność przez wytrwałe studium pod przewodnictwem nauczycielskiego urzędu Kościoła, a przede wszystkim przez modlitwę. Rozeznanie duchów jest bowiem wewnętrznym poznaniem działania Bożego w sercach ludzkich, darem Ducha Świętego i owocem miłości.⁴¹

b) Spowiednik zawsze powinien okazywać gotowość do słuchania spowiedzi, ilekroć wierni słusznie o to proszą.⁴²

c) Spowiednik przyjmując pokutującego grzesznika i doprowadzając go do światła prawdy spełnia obowiązek ojca, ukazuje ludziom serce Ojca i przedstawia Chrystusa Pasterza. Niech zatem pamięta, że powierzono mu urząd Chrystusa, który dla zbawienia ludzi dokonał z miłosierdzia dzieła odkupienia i swoją mocą jest obecny w sakramentach.⁴³

d) Spowiednik wiedząc, że jako sługa Boży poznał tajniki sumienia swojego brata, zobowiązany jest najdokładniej zachować sakramentalną tajemnicę.

PENITENT

11. Najważniejszą rolę w tym sakramencie odgrywa sam wierny nawracający się.

Gdy penitent odpowiednio usposobiony udaje się do tego zbawieniego środka, ustanowionego przez Chrystusa, i wyznaje grzechy, przez swoje akty współdziała w samym sakramencie, który dopełnia się przez słowa rozgrzeszenia wypowiedane przez szafarza w imieniu Chrystusa.

W ten sposób wierny doświadczając w swoim życiu miłosierdzia Bożego i głosząc je, sprawuje razem z kapłanem liturgię Kościoła, który nieustannie się odnawia.

IV. SPRAWOWANIE SAKRAMENTU POKUTY

MIEJSCE SPRAWOWANIA

12. Sakrament pokuty szafuje się w miejscu i konfesjonale ustanowionych w prawie.

⁴¹ Por. Flp 1, 9—10.

⁴² Por. Św. Kongr. Doktryny Wiary, *Normy pastoralne w sprawie ogólnego udzielania sakramentalnego rozgrzeszenia* z 16. VI. 1972, nr XII: AAS 64 (1972) s. 514.

⁴³ Por. KL nr 7.

CZAS SPRAWOWANIA

13. Pojednanie pokutujących może się odbywać w każdej porze i w każdym dniu. Wypada jednak, aby wierni znali dni i godziny, w których kapłan jest obecny dla wykonywania tej posługi. Wiernych należy doprowadzić do zwyczaju spowiadania się poza Mszą, zwłaszcza w ustalonych godzinach.⁴⁴

Okres Wielkiego Postu jest bardzo odpowiedni do sprawowania sakramentu pokuty, ponieważ już w popielec rozlega się wobec ludu uroczyste wezwanie: „Nawracajcie się i wiercie Ewangelii.” Należy zatem kilkakrotnie urządzić w Wielkim Poście nabożeństwo pokutne, i wszystkim wiernym dać okazję pojednania się z Bogiem i braćmi, aby z odnowionym sercem przeżywali w święte triduum tajemnicę paschalną.

SZATY LITURGICZNE

14. Co do szat liturgicznych przy sprawowaniu sakramentu pokuty, należy zachować normy ustanowione przez ordynariuszy miejscowych.

A. OBRZĘD POJEDNANIA POJEDYNCZYCH PENITENTÓW PRZYGOTOWANIE KAPŁANA I PENITENTA

15. Kapłan i penitent powinni się przygotować do sprawowania sakramentu przede wszystkim przez modlitwę. Kapłan powinien wezwać Ducha Świętego, aby od Niego otrzymać światło i miłość; penitent natomiast powinien zestawić swoje życie z przykładem i przykazaniami Chrystusa i prosić Boga o odpuszczenie swoich grzechów.

PRZYJĘCIE PENITENTA

16. Kapłan niech przyjmie penitenta z braterską miłością i jeśli trzeba niech go pozdrowi uprzejmymi słowami. Następnie penitent czyni znak krzyża mówiąc: „W imię Ojca i Syna i Ducha Świętego. Amen.” Kapłan może to zrobić razem z nim. Następnie kapłan krótką formułą wzywa penitenta do ufności w Bogu. Jeżeli penitent nie jest znany spowiednikowi niech wskaże mu swój stan, czas ostatniej spowiedzi, trudności w prowadzeniu życia chrześcijańskiego oraz inne okoliczności, których poznanie jest potrzebne spowiednikowi dla wykonania jego posługi.

⁴⁴ Por. Św. Kongr. Obrzędów, Instrukcja *Eucharisticum mysterium* z 25 maja 1967, nr 35: AAS 59 (1967) s. 560—561.

CZYTANIE SŁOWA BOŻEGO

17. Wtedy kapłan lub sam penitent w miarę możliwości odczytuje jakiś tekst z Pisma Świętego. Może się to odbyć w czasie przygotowania do sprawowania sakramentu. Słowo Boże oświeca wiernego, aby poznał swoje grzechy, wzywa go do nawrócenia i do ufności w miłosierdzie Boże.

WYZNANIE GRZECHÓW I PRZYJĘCIE ZADOŚCUCZYNIENIA

18. Penitent wyznaje swoje grzechy rozpoczynając, jeżeli jest taki zwyczaj, od formuły spowiedzi powszechnej: „Spowiadam się”. Jeśli trzeba kapłan pomaga penitentowi do całkowitego wyznania grzechów, napomina, aby szczerze żałował, że obraził Boga, stosownymi radami wspiera go w rozpoczęciu nowego życia i w razie potrzeby poucza go o obowiązkach chrześcijańskiego życia.

Jeżeli penitent spowodował szkodę lub zgorzenie, kapłan powinien go doprowadzić do postanowienia naprawy tego zła.

Następnie kapłan nakłada penitentowi zadoścuczynienie, które ma być nie tylko przebłaganiem za przeszłe winy, lecz także pomocą do nowego życia i lekarstwem na chorobę duszy. Dlatego o ile to możliwe zadoścuczynienie powinno odpowiadać ciężkości i rodzajowi grzechów.

Zadoścuczynienie można wykonać przez modlitwę i zaparcie samego siebie, przede wszystkim zaś przez usługenie bliźniemu i dzieła miłosierdzia. W ten sposób staje się jasne, że grzech i jego odpuszczenie mają aspekt społeczny.

MODLITWA PENITENTA I ROZGRZESZENIE KAPŁAŃSKIE

19. Penitent ukazuje swoją skruchę i postanowienie nowego życia przez jakąś modlitwę, w której prosi o przebaczenie Boga Ojca. Wypada użyć modlitwy złożonej ze słów Pisma świętego.

Po modlitwie penitenta kapłan wyciąga ręce, lub przynajmniej prawą rękę, nad głowę penitenta i wygłasza formułę rozgrzeszenia w której istotne są słowa: „Ja ci odpuszczam twoje grzechy, w imię Ojca i Syna i Ducha Świętego.” Gdy kapłan mówi te ostatnie słowa, kreśli nad penitentem znak krzyża.

Formuła rozgrzeszenia (por. nr 46) wskazuje, że pojednanie penitenta ma źródło w miłosierdziu Ojca, ukazuje związek między pojednaniem grzesznika i misterium paschalnym Chrystusa; podkreśla rolę Ducha Świętego w odpuszczeniu grzechów; wreszcie rzuca światło na kościelną stronę sakramentu dzięki temu, że przez pośrednictwo Kościoła prosi się o pojednanie z Bogiem i przez to pośrednictwo pojednanie się otrzymuje.

DZIEKCZYNIENIE I ODESŁANIE PENITENTA

20. Otrzymawszy odpuszczenie grzechów penitent wysławia miłosierdzie Boże i składa dzięki Bogu krótką inwokacją wyjętą z Pisma Świętego, następnie kapłan odsyła go w pokoju.

OBRZĘD SKRÓCONY

21. Gdy potrzeba duszpasterska za tym przemawia, kapłan może opuścić lub skrócić pewne części obrzędu, należy jednak zawsze zachować w całości: wyznanie grzechów i przyjęcie zadośćuczynienia, wezwanie do skruchy (nr 44), formułę rozgrzeszenia i odesłania. Jeżeli zagraża niebezpieczeństwo śmierci, wystarczy, aby kapłan wymówił istotne słowa formuły rozgrzeszenia, mianowicie: „Ja ci odpuszczam twoje grzechy w imię Ojca i Syna i Ducha Świętego.”

B. OBRZĘD POJEDNANIA WIELU PENITENTÓW ZE SPOWIEDZIĄ I ROZGRZESZENIEM INDYWIDUALNYM

22. Gdy gromadzi się wielu penitentów dla uzyskania sakramentalnego pojednania, wypada aby zostali oni przygotowani przez nabożeństwo słowa Bożego.

W tym nabożeństwie mogą wziąć udział także inni wierni, którzy w innym czasie przystąpią do sakramentu.

Wspólne nabożeństwo jaśniej ukazuje kościelną naturę pokuty. Wierni razem słuchają słowa Bożego, które głosi miłosierdzie Boże i wzywa ich do nawrócenia. Równocześnie badają zgodność swojego życia ze słowem Bożym i wspierają się wzajemnie modlitwą. Gdy każdy wyzna swoje grzechy i otrzyma rozgrzeszenie, wszyscy razem wysławiają Boga za Jego wielkie sprawy dokonane na rzecz ludu, który nabył dla siebie Krwią swojego Syna.

W razie potrzeby powinno być obecnych wielu kapłanów, aby mogli w odpowiednich miejscach wysłuchać spowiedzi poszczególnych penitentów i udzielić im rozgrzeszenia.

OBRZĘDY WSTĘPNE

23. Gdy wierni zgromadzą się, można odśpiewać odpowiednią pieśń. Następnie kapłan pozdrawia wiernych i jeżeli trzeba, krótko wprowadza ich w nabożeństwo i poucza o porządku, który należy zachować. Może to zrobić inny kapłan lub ministrant. Następnie kapłan wzywa wszystkich do modlitwy i po chwili ciszy sam odprawia modlitwę.

NABOŻEŃSTWO SŁOWA BOŻEGO

24. Sakrament pokuty powinien się zaczynać od wysłuchania słowa Bożego bo Bóg przez swoje słowo wzywa do pokuty i doprowadza do prawdziwego nawrócenia serca.

Można wybrać jedno lub kilka czytań. Jeżeli wybiera się kilka, to między nimi należy śpiewać psalm lub odpowiednią pieśń, albo zachować przerwę w ciszy, aby głębiej zrozumiano słowo Boże i aby znalazło ono oddźwięk w sercach. Jeżeli jest tylko jedno czytanie, wypada wziąć je z Ewangelii. Należy wybrać czytania, w których:

- a) głos Boży wzywa ludzi do nawrócenia i coraz większego upodobnienia się do Chrystusa;
- b) staje przed oczyma tajemnica pojednania przez śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa i przez dar Ducha Świętego;
- c) przedstawia się sąd Boga o dobru i złu w życiu ludzi, aby oświecić i roztrząsać sumienia.

25. Homilia biorąca za punkt wyjścia tekst Pisma Świętego powinna doprowadzić wiernych do rachunku sumienia, do odwrócenia się od grzechu i nawrócenia się do Boga. Niech przypomni wiernym, że grzech zwraca się przeciw Bogu, przeciw wspólnocie i bliźniemu oraz przeciw samemu grzesznikowi.

Dlatego należy przypomnieć:

- a) nieskończone miłosierdzie Boże, które jest większe niż wszystkie nasze grzechy i którym się kierując Bóg ciągle wzywa nas do siebie;
- b) potrzebę wewnętrznego nawrócenia, które skłania także do naprawienia szkód spowodowanych przez grzech;
- c) społeczny charakter łaski i grzechu, dzięki któremu akty pojedynczych chrześcijan w jakiś sposób wpływają na całe Ciało Kościoła;
- d) dzieło naszego zadośćuczynienia, które czerpie moc z zadośćuczynienia Chrystusa i wymaga przede wszystkim okazania prawdziwej miłości wobec Boga i bliźniego, oprócz czynków pokutnych.

26. Po wygłoszeniu homilii należy przewidzieć odpowiedni okres ciszy dla zrobienia rachunku sumienia i obudzenia żalu za grzechy. Kapłan, albo diakon, albo ministrant może pomagać wiernym krótkimi aktami, albo modlitwą litanią, w zależności od ich stanu, wieku itp.

Jeżeli wyda się to właściwe, wspólny rachunek sumienia i obudzenie żalu mogą zastąpić homilię. W takim wypadku powinny się rozpocząć nawiązaniem do tekstu Pisma Świętego, który został poprzednio odczytany.

OBRZĘD POJEDNANIA

27. Na wezwanie diakona, albo innego ministranta, wszyscy klękają, albo się pochylają i odmawiają formułę spowiedzi powszechnej (np.

„Spowiadam się”); następnie, jeżeli przemawiają za tym okoliczności, stojąc recytują modlitwę litanijną, albo śpiewają odpowiednią pieśń, która wyraża wyznanie grzechów, skrucę serca, prośbę o przebaczenie oraz ufność w miłosierdzie Boże. W końcu odmawia się modlitwę Pańską, której nigdy nie należy opuszczać.

28. Po odmówieniu modlitwy Pańskiej kapłani udają się na miejsca przeznaczone do słuchania spowiedzi. Penitenci, którzy chcą wyznać grzechy przystępują do wybranego kapłana i po przyjęciu odpowiedniego zadośćuczynienia otrzymują od niego rozgrzeszenie formułą przeznaczoną do pojednania jednego penitenta.

29. Gdy skończą się spowiedzi, kapłani wracają do prezbiterium. Przewodniczący wzywa wszystkich do dziękczynienia i wysławiania Bożego miłosierdzia. Można tego dokonać w formie psalmu, hymnu lub modlitwy litanijnej. Wreszcie kapłan kończy nabożeństwo modlitwą, w której wielbi Boga za jego wielką miłość którą nas ukochał.

ODESŁANIE LUDU

30. Po dziękczynieniu kapłan błogosławi wiernych. Następnie diakon, albo sam kapłan odsyła zgromadzenie.

C. OBRZĘD POJEDNANIA PENITENTÓW ZE SPOWIEDZIĄ I ROZGRZESZENIEM OGÓLNYM

ZASADY PRAWNE CO DO UDZIELANIA OGÓLNEGO ROZGRZESZENIA

31. Indywidualna i całkowita spowiedź oraz rozgrzeszenie pozostają jedynym zwykłym sposobem, w jaki wierni mogą się pojednać z Bogiem i Kościołem, chyba że niemożność fizyczna, albo moralna, uwalnia ich od takiej spowiedzi.

Ze względu na szczególne okoliczności niekiedy zachodzące może się zdarzyć, że można albo nawet należy wielu penitentom udzielić rozgrzeszenia ogólnego, bez uprzedniej spowiedzi indywidualnej.

Oprócz wypadków, w których grozi niebezpieczeństwo śmierci, wolno udzielić sakramentalnego rozgrzeszenia równocześnie wielu penitentom, którzy oskarżyli się tylko ogólnie lecz zostali odpowiednio usposobieni, jeżeli zachodzi ważna potrzeba, mianowicie gdy ze względu na liczbę penitentów brakuje spowiedników do wysłuchania spowiedzi indywidualnej w odpowiednim czasie, tak, że penitenci — bez własnej winy — byliby zmuszeni długo pozostawać bez łąski sakramentalnej lub Komunii świętej. Zdarzyć się to może, przede wszystkim w krajach misyjnych, lecz także w innych miejscach i w odniesieniu do pewnych grup osób, gdy oczywista jest taka potrzeba.

Nie wolno udzielać ogólnego rozgrzeszenia jedynie z powodu wielkiego napływu penitentów, jaki się zdarza z okazji wielkiego święta lub pielgrzymki, jeżeli spowiednicy mogą być do dyspozycji.⁴⁵

32. Sąd czy zachodzą warunki, o których mowa wyżej, a także decyzja, kiedy wolno udzielić sakramentalnego rozgrzeszenia, zarezerwowane są biskupowi diecezji, który powinien porozumieć się z innymi członkami Konferencji Biskupów.

Jeżeli poza wypadkami określonymi przez biskupa diecezji zaistnieje poważna potrzeba udzielenia sakramentalnego rozgrzeszenia w sposób ogólny, kapłan przed udzieleniem rozgrzeszenia powinien, o ile jest to możliwe, zwrócić się do ordynariusza miejscowego, aby mógł godziwie udzielić rozgrzeszenia. Jeżeli zwrócenie się do ordynariusza nie było możliwe, kapłan powinien jak najprędzej zawiadomić ordynariusza o zaistniałej potrzebie oraz o udzieleniu rozgrzeszenia.⁴⁶

33. Wierni tylko wtedy mogą korzystać z sakramentalnego rozgrzeszenia ogólnego, jeżeli są odpowiednio usposobieni, a więc, gdy każdy żałuje za swoje grzechy, postanawia unikać grzechu, oraz naprawić ewentualne zgrzeszenia i wyrządzone szkody, a równocześnie postanawia wyznać indywidualnie w odpowiednim czasie grzechy ciężkie, których obecnie nie może wyznać. Kapłani powinni dokładnie pouczyć wiernych o tych dyspozycjach i warunkach, które są wymagane do ważności sakramentu.⁴⁷

34. Ci, którzy uzyskali odpuszczenie ciężkich grzechów przez ogólne rozgrzeszenie, są zobowiązani odbyć uszną spowiedź z tych grzechów, przed otrzymaniem nowego rozgrzeszenia ogólnego, o ile nie mają słusznej przeszkody. Są ściśle zobowiązani przystąpić do spowiedzi w ciągu roku, chyba że zaistnieje moralna niemożliwość. Albowiem ich także obowiązuje przykazanie, na podstawie którego, każdy wier-ny ma osobiście wyznać kapłanowi przynajmniej raz w roku wszystkie swoje ciężkie grzechy, dotychczas szczegółowo nie wyznane.⁴⁸

OBRZĘD ROZGRZESZENIA OGÓLNEGO

35. Gdy odbywa się pojednanie wielu penitentów ze spowiedzią i rozgrzeszeniem ogólnym w wypadkach przewidzianych przez prawo, wszystko odbywa się tak, jak wyżej podano w obrzędzie pojednania wielu penitentów ze spowiedzią i rozgrzeszeniem indywidualnym, z wyjątkiem następujących zmian:

a) Po homilii, albo w samej homilii należy wezwać wiernych, którzy chcą skorzystać z ogólnego rozgrzeszenia, aby się odpowiednio

⁴⁵ Św. Kongr. Doktryny Wiary, *Normy pastoralne w sprawie ogólnego udzielania sakramentalnego rozgrzeszenia* z 16. VI. 1972, nr III; AAS 64 (1972) s. 511.

⁴⁶ Tamże, nr V: pismo cytowane s. 512.

⁴⁷ Tamże, nr nr VI i XI: pismo cytowane s. 512, 514.

⁴⁸ Tamże, nr nr VII i VIII: pismo cytowane s. 512 i 513.

przygotowali, czyli aby każdy obudził żal za grzechy, postanowił unikać grzechów oraz naprawić ewentualne zgorzenia i wyrządzone szkody, a równocześnie postanowił wyznać indywidualnie w odpowiednim czasie grzechy ciężkie, których obecnie nie może wyznać,⁴⁹ ponadto należy wszystkim wyznaczyć jakieś zadośćuczynienie. Penitencji, jeżeli chcą mogą do niego coś dodać.

b) Diakon, albo inny ministrant, albo sam kapłan wzywa penitentów, którzy chcą otrzymać rozgrzeszenie, aby jakimś znakiem ukazywali, że o nie proszą (np. pochylając głowę, klękając, lub innym znakiem według norm ustalonych przez Konferencję Biskupów) oraz, aby odmówili wspólnie formułę spowiedzi powszechnej (tj. „Spowiadam się”). Po niej może się odbyć modlitwa litanijna albo śpiew pokutny i wszyscy razem śpiewają, albo odmawiają modlitwę Pańską, jak powiedziano wyżej w nr 27.

c) Wtedy kapłan wygłasza inwokację, w której prosi o łaskę Ducha Świętego dla odpuszczenia grzechów, głosi zwycięstwo nad grzechem przez śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa i udziela penitentom sakramentalnego rozgrzeszenia.

d) W końcu kapłan wzywa do dziękczynienia, jak powiedziano wyżej w nr 29, i opuściwszy końcową modlitwę natychmiast lud błogosławi i odsyła.

V. NABOŻEŃSTWA POKUTNE

CHARAKTER I STRUKTURA

36. Nabożeństwa pokutne są zgromadzeniami ludu Bożego na słuchanie słowa Bożego, przez które otrzymuje wezwanie do nawrócenia i odnowy życia oraz wieść o naszym wyzwoleniu z grzechu przez śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa.

Struktura tych nabożeństw jest taka, jaką zwykle zachowuje się w nabożeństwach słowa Bożego.⁵⁰ Jest ona podana w obrzędzie pojednania wielu penitentów.

Wypada więc, aby po obrzędzie wstępnym (śpiew, pozdrowienie i modlitwa) było jedno lub więcej czytań z Pisma Świętego rozdzielonych pieśniami, psalmami albo chwilami ciszy. W homilii należy czytania wyjaśnić i zastosować do zgromadzonych wiernych. Przed czytaniem z Pisma Świętego, albo po nich, można umieścić czytania z Ojców lub pisarzy Kościelnych, które rzeczywiście pomagają wspólnocie i jednostkom do prawdziwego poznania grzechu i skruchy serca, czyli do nawrócenia.

⁴⁹ Por. tamże, nr VI, s. 512.

⁵⁰ Por. Św. Kongr. Obrzędów, Instrukcja *Inter Oecumenici* z 26. IX. 1964, nr 37—39 AAS 56 (1964) s. 110—111.

Po homilii i rozważeniu słowa Bożego, zgromadzenie wiernych powinno się modlić jednym sercem i jednym słowem, odmawiając jakąś modlitwę litanijną, albo w inny sposób sprzyjający uczestnictwu wiernych. Na końcu zawsze odmawia się modlitwę Pańską, aby Bóg, nasz Ojciec „odpuścił nam nasze winy jak i my odpuszczamy naszym winowajcom... i wybawił nas od złego.” Kapłan, lub ten kto przewodniczy zgromadzeniu, kończy modlitwą i odesłaniem wiernych.

POŻYTEK I ZNACZENIE

37. Należy czuwać, aby nabożeństwa pokutne w przekonaniu wiernych nie identyfikowały się ze sprawowaniem sakramentu pokuty.⁵¹ Nabożeństwa pokutne są bardzo pożyteczne dla osiągnięcia nawrócenia i czystości serca.⁵²

Nabożeństwa pokutne urządza się przede wszystkim:

- aby rozwijać ducha pokuty w społeczności chrześcijańskiej,
- dla przygotowania wiernych do spowiedzi, którą mają odbyć później indywidualnie w dogodnym czasie,
- dla wychowania dzieci, aby stopniowo wyrobiły sobie wiedzę o znaczeniu grzechu w życiu ludzkim, oraz o wybawieniu z grzechu przez Chrystusa,
- aby pomóc katechumenom w nawróceniu.

Ponadto, tam gdzie nie ma żadnego kapłana, który mógłby udzielić sakramentalnego rozgrzeszenia, nabożeństwa pokutne są bardzo pożyteczne, ponieważ pomagają obudzić doskonały żal płynący z miłości, przez który wierni w połączeniu z pragnieniem sakramentalnej pokuty, mogą odzyskać łaskę Bożą.⁵³

VI. DOSTOSOWANIE OBRZĘDÓW DO RÓŻNYCH KRAJÓW I OKOLICZNOŚCI

ADAPTACJE, KTÓRYCH MOGĄ DOKONAĆ KONFERENCJE BISKUPÓW

38. Konferencje Biskupów mają prawo przy przygotowywaniu rytuału krajowego dostosować obrzędy pokuty do potrzeb poszczególnych regionów. Po zatwierdzeniu takiego rytuału przez Stolicę Apostolską można go będzie używać na terenach dla których jest przeznaczony. Konferencje Biskupów powinny:

⁵¹ Por. Św. Kongr. Doktryny Wiary, *Normy pastoralne w sprawie ogólnego udzielania sakramentalnego rozgrzeszenia* z 16. VI. 1972, nr X: AAS 64 (1972) s. 513—514.

⁵² Tamże..

⁵³ Por. Sobór Trydencki, Sesja XIV: Sakrament pokuty, r. 5: Denz. — Sch. 1677.

a) Ustalić normy dotyczące dyscypliny sakramentu pokuty, zwłaszcza co do posługi kapłanów i rezerwacji grzechów.

b) Szczegółowo ustalić normy co do miejsca do zwyczajnego sprawowania sakramentu pokuty i co do znaków pokuty, które mają okazać wierni w razie rozgrzeszenia ogólnego (por. wyżej nr 35).

c) Opracować przekłady tekstów rzeczywicie dostosowane do charakteru ludu i języka, a także ułożyć nowe teksty do modlitw wiernych i szafarza. Formuła sakramentalna musi pozostać nienaruszona.

UPRAWNIENIA BISKUPA

39. Do biskupa diecezjalnego należy:

a) kierowanie dyscypliną pokuty w swojej diecezji⁵⁴ oraz stosowanie odpowiednich adaptacji samych obrzędów, zgodnie z normami ustalonymi przez Konferencję Biskupów,

b) ustalenie, po porozumieniu się z innymi członkami Konferencji Biskupów, kiedy wolno udzielić ogólnego rozgrzeszenia sakramentalnego, z zachowaniem warunków ustalonych przez Stolicę Świętą.⁵⁵

UPRAWNIENIA SZAFARZA W ZAKRESIE ADAPTACJI

40. Do kapłanów, przede wszystkim proboszczów, należy:

a) Przy sprawowaniu obrzędu pojednania czy to w formie indywidualnej, czy wspólnej dostosować obrzęd do konkretnych warunków penitentów. Należy zachować zasadniczą strukturę, oraz nienaruszoną formułę rozgrzeszenia. Jeżeli względy duszpasterskie tego wymagają można pewne części opuścić lub ubogacić, dobierając teksty czytań i modlitw, wybierając miejsce lepiej dostosowane do odprawienia obrzędu, zgodnie z normami ustalonymi przez Konferencję Biskupów, tak aby całe nabożeństwo było treściwe i owocne.

b) Urządzać nabożeństwa pokutne kilka razy w roku zwłaszcza w okresie Wielkiego Postu. Należy je przygotować z pomocą innych, duchownych i świeckich, tak aby wybrane teksty i porządek nabożeństwa były dobrze dostosowane do rodzaju i cech wspólnoty lub zgromadzenia (np. dzieci, chorych itp.).

c) W wypadku poważnej potrzeby, nie przewidzianej przez biskupa diecezji, jeżeli niemożliwe jest odniesienie się do niego, decydować o udzieleniu ogólnego rozgrzeszenia po odmówieniu spowiedzi powszechnej. O zaistnieniu takiej potrzeby oraz udzieleniu rozgrzeszenia należy jak najprędzej powiadomić ordynariusza.

Tłumaczył O. Franciszek Małaczyński OSB

⁵⁴ Por. KK nr 26.

⁵⁵ Por. Św. Kongr. Doktryny Wiary, *Normy pastoralne w sprawie ogólnego udzielania sakramentalnego rozgrzeszenia* z 16. VI. 1972, nr V: AAS 64 (1972) s. 512.

NOWA FORMUŁA ROZGRZESZENIA

Deus, Pater misericordiarum,
 qui per mortem et resurrectionem Filii sui
 mundum sibi reconciliavit
 et Spiritum Sanctum effudit in remissionem peccatorum,
 per ministerium Ecclesiae
 indulgentiam tibi tribuat et pacem.

ET EGO TE ABSOLVO A PECCATIS TUIS
 IN NOMINE PATRIS, ET FILII + ET SPIRITUS SANCTI.

Amen.

JEDNA Z FORMUŁ KOŃCOWYCH

Passio Domini nostri Iesu Christi, intercessio beatæ
 Mariae Virginis et omnium Sanctorum, quidquid boni
 feceris et mali sustinueris, sint tibi in remedium
 peccatorum, augmentum gratiae et praemium vitae aeternae.
 Vade in pace.

Ks. Jan Szlaga

OBRAZ BUDOWANIA W NOWYM TESTAMENCIE

Fakt, że przypowieść o budowie domu u św. Mateusza i św. Łukasza znajduje się na pierwszym miejscu w długim ich szeregu, wydaje się wyznaczać jej jakąś specjalną rolę, tym bardziej, kiedy zważy się, iż kończy ona programowe kazanie Chrystusa na górze. Pojawia się jednak w związku z tym pytanie, jak dwaj synoptycy interpretują tę rolę, skoro nawet pobieżna lektura przypowieści pozwala zauważyć w niej dość dużo różnic natury redakcyjnej. Interesujące jest jednak przede wszystkim to zagadnienie w odniesieniu do św. Łukasza, gdyż tekst przez niego przekazany odbiega od tradycji palestyńskiej, którą reprezentuje Mateuszowa wersja przypowieści¹. Poza tym, niezaprzeczalne podobieństwo Pawłowej alegorii z 1 Kor 3, 10—15 do zawartego w przypowieści Jezusa obrazu budowy domu nasuwa kolejne pytanie o literackie i teologiczne powiązania św. Łukasza i św. Pawła — jako bliskich współpracowników w dziele ewangelizacji — w tych dwóch fragmentach ich dzieł.

¹ H. Schürmann, *Das Lukasevangelium*, T. 1. Leipzig 1971, 382.